

Pälkäneen vesissä ui hurjia petoja – vesitietoa lapsille

Punainen peto saalistaa pyyntiverkollaan saalista järven pohjassa. Samaan aikaan sen pitää kuitenkin varoa suurempaa veden hirmua, joka ui sen pyyntiaukon yläpuolella. Suurella pedolla on hurja piikikäs evä selässään ja sillä on erikoinen kylkiviiva-aisti, jonka avulla se voi aistia veden värähtelyjä. Pälkänevedessä on kuhinaa ja paljon tutkittavaa eri-ikäisille lapsille!

Edellä mainittu punainen peto on kooltaan vain muutaman millimetrin pituinen surviaissääsken toukka ja toukkaa vaaniva suuri peto on pieni ahven. Koko onkin aina katsojaan suhteutuvaa. Meidän ihmisten mielestä ahven on yleensä hyvin pienikokoinen ja meille täysin vaaraton kala, mutta pienen pienelle järven pohjassa elävälle pohjaeläimelle pieni ahvenkin on valtavan suuri ja pelottava saalistaja. Me ihmiset emme usein huomaakaan miten paljon kaikkea jännittävää kotoisissa järvissä ja joissa tapahtuu.

Pamppuja ja vesimittareita

Pälkäneen rannoilla ja vesissä on paljon mielenkiintoista tutkittavaa niin lapsille kuin aikuisillekin. Jos tutusta rannasta ottaa esimerkiksi ämpäriin vettä ja kunnolla pohjamutaa mukaan, voi saaliikseen saada vikkellästi vedessä vipeltäviä kovakuoriaisen näköisiä malluaisia tai pohjassa hitaasti liikkuvia, tikuilta näyttäviä vesiperhosen toukkia. Jos on oikein hyvä tuuri, saattaa sekaan päästä myös vedessä elävä vesihämähäkki, joka osaa kuljettaa pieniä ilmakuplia mukanaan pinnan alle. Jotkin hyönteiset osaavat liikkua veden päällä. Esimerkiksi vesimittarit näyttävät luistelevan veden pinnalla. Vesimittari pysyy pinnalla veden pintajännityksen ja sen jaloissa olevien sukasten ansiosta.

Myös erilaiset vesikasvit ovat tutustumisen arvoisia. Monet vesikasvit ovat hyviä askartelumateriaaleja ja kauniita koristekasveina. Esimerkiksi järvikaislasta saa punottua hienoja koristeita ja kaislikoiksi nimitetyistä järviruo-oista saa talvella helposti näyttäviä koristeasetelmia. Syksyllä järvien rannoille ilmestyy ”pamppuja” eli leveäosmankäämän ruskeita kukintoja joista saa helposti vaikkapa miekan tai poliisin pampun lasten rantaleikkeihin. Vain mielikuvitus on siis rajana.

Ravintoverkko linkittää järven eliöt toisiinsa

Niin pienessä lammessa kuin suuressa järvessäkin eläimet, kasvit ja eloton luonto ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Vesikasvit tarvitsevat elottomasta luonnosta vettä ja ravinteita kasvaakseen, laulujoutsenen poikanen taas tarvitsee vesikasveja ruuakseen. Myös pieni kasviplanktonin hitunen tarvitsee vettä ja ravinteita kasvaakseen. Kasviplanktonia taas tarvitsee ruuakseen pieni eläinplanktoniin kuuluva vesikirppu, jonka pistää poskeensa kalanpoikanen. Kalanpoikasen voi napata kitaansa hauki. Tätä eri eliöiden toisiinsa linkittymistä kutsutaan ravintoverkoksi. Myös me ihmiset olemme osa ravintoverkkoa, sillä me voimme esimerkiksi syödä vedestä onkimamme hauen.

Tarkkaile oman rantasi veden laatua

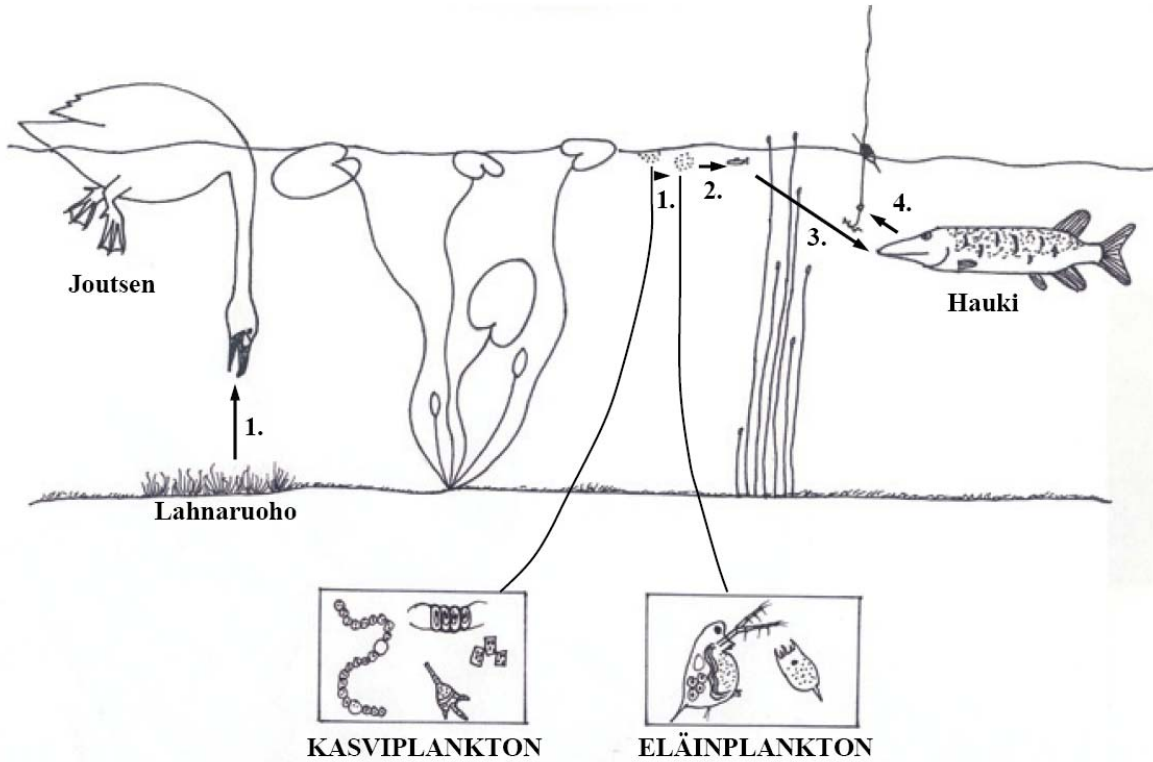
Vesistöjä voi tutkia helposti myös ihka oikeilla itse tekemillä tutkimuslaitteilla. Esimerkiksi biologien hyvin tunteman veden näkösyvyyden mittauslaitteen, sekkilevyn, voi helposti valmistaa valkoiseksi maalatusta peltiympeyrästä, johon kiinnitetään naru. Laitteen avulla voidaan esimerkiksi tutkia miten kotirannan veden näkösyvyys vaihtelee kesän aikana. Sekkilevy laitetaan veteen ja seurataan koska se häipyy näkyvistä. Kun levyä vedetään narusta ylöspäin ja kun levy tulee jälleen näkyviin, tämä syvyys merkitään naruun. Merkitty syvyys on siis mitattu näkösyvyys. Samalla voi pohtia mitä syitä näkösyvyyden vaihteluun voisi olla. Kukkiiko sinilevä tai onko kova tuuli mahdollisesti aiheuttanut veden sekoittumisen.

Myös pelkästä narusta ja painosta, esimerkiksi kivistä, saa erinomaisen veden syvyyden mittausvälineen, jonka avulla voi helposti seurata miten oman laiturin päässä veden pinnan korkeus vaihtelee kesän mittaan. Tyypillisesti keväisin vedenpinta on korkeimmillaan kevättulvien ansiosta, mutta oikein sateisina kesinä voi vedenpinta nousta myös keskellä kesää.

Vesistöjen tarkkailu ja tutkiminen ei ole siis vaikeaa. Kaikki rohkeasti vain lähirantaan tutkimusretkelle. Hirmuiset pikkupedot odottavat pinnan alla löytäjänsä!

Kuvateksti: Lasten kanssa on helppo lähteä tutkimaan lähilammen kasveja ja eläimiä. Riittää kun ottaa esimerkiksi pesuvadin mukaan. Sorsaa sekä vadissa olevaa vehkaa ihmettelemässä Roope ja Kaapo Sauvonsaari.

Kuvateksti: Järvissä on monimutkaisia ravintoverkkoja, jotka koostuvat erilaisista ravintoketjuista. Joutsen syö lahnaruohoa järven pohjasta. Kasviplanktonin syö eläinplankton, jonka syö hauki, joka nappaa ongenkoukkuun.

Teksti ja kuvat
Petra Lattunen